

מכתבים למערכת

למה האוויר עדיין מזוהם?

תגובה לרבי־שיח: עשר שנים אחרי – האם 'חוק אוויר נקי' מצליח לשמור על האוויר שלנו?

בגיליון הקודם של אקולוגיה וסביבה פורסם דיון במסגרת מדור שולחן הדיונים בדבר טיב היישום של 'חוק אוויר נקי'^[1]. החוק הוא צעד ראשון במודעות הממשלה לנחיצותה של אסדרה בתחום האוויר – אך 2,500 המתים כל שנה בישראל מזיהום אוויר הם עדות לכך שנדרשים צעדים אקטיביים נוספים.

החוק מגדיר ערכי סביבה המותאמים לטכנולוגיות ניטור ישנות, ומשמר בזאת מערך אסדרה שאין באפשרותו להתפתח ולכלול מערכות חישה חדשניות, למשל מערכות אופטיות, שלא קיימים עבור ערכי אכיפה.

בוקר שגרתי במפרץ חיפה, עם פליטות מהמפעלים הגדולים, 24 בינואר 2014 | צילום: יאיר גיל

החוק לא נותן מענה למנעד החומרים שנפלטים במרחב הציבורי ומסכנים את האוכלוסייה; החוק חסר ערכי סביבה עבור חומרים מסרטנים, כולל כאלה הנפלטים מהתעשיות הפטרוכימיות ומגיעים לשכונות מגורים בחיפה ובאשדוד (כגון אתילן ודיאוקסינים), ונעדר ערכי התראה עבור חומרים מסרטנים החורגים כרונית מהחוק (כגון בנזן ופורמלדהיד); החוק כולל ערכי התראה שעוררייתיים למזהמי נשימה, הגבוהים במאות אחוזים מערכי הסביבה, וכך מתאפשרת פגיעה מתמשכת באזרחים, ללא חובת הודעה לציבור מטעם הרשויות.

החוק לא נותן ביטוי והגדרה מספקת לסכנה הבריאותית הטמונה בחשיפה למזהמים מסוכנים. למשל, הציבור בחיפה נחשף מדי יום לבנזן, המוגדר על־ידי ארגון הבריאות העולמי כמסרטן ודאי לבני אדם ללא רמה בטוחה של חשיפה. מאחר שבשעות מסוימות הערכים גבוהים ובשעות אחרות הערכים נמוכים, הסכימה לערך יממתי עושה עוול עם הציבור, וחושפת אותו לסכנה מסרטנת.

לבסוף, ישנם מקרים שלא ניתן לאכוף בהם את 'חוק אוויר נקי': כאשר מתגלה בתחנות הניטור ערך העובר את סף החוק (ערך הסביבה לאכיפה), אם העליות בזיהום האוויר נגרמות בשל פליטות לא־מוקדיות ולא נמצא מתאם למקור פליטה רלוונטי, אין את מי להאשים ואיך לאכוף את החוק. הציבור ממשיך להיפגע מערכי זיהום גבוהים, והמאסדר עומד עם חוק ביד אחת וחוסר אונים ביד השנייה.

על המאסדר לשנות את 'חוק אוויר נקי' ולעדכן את ערכיו כדי לאפשר ניטור בטכנולוגיות חדישות, וכן לשנות את ההגדרות של ערכי החוק (סביבה, יעד והתראה) לערכים שעתיים עבור חומרים מסרטנים ודאיים ואף עבור חומרים החשודים כמסרטנים, במקום הגדרות ארוכות טווח (ערך יממתי, חודשי ושנתי) כפי שיש כיום. שינויים אלה יאפשרו לחוק להיות יעיל ופונקציונלי, ויאפשרו לאפיין את מוקדי זיהומי הסביבה ולטפל בהם בצורה ממוקדת.

ד"ר רויטל גולדשמיד
מרכז מחקר סביבתי חיפה

מקורות

[1] שולחן הדיונים. 2018. עשר שנים אחרי: האם חוק אוויר נקי מצליח לשמור על האוויר שלנו? אקולוגיה וסביבה 9(3): 48-56.